

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050, — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEK

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Avstrijsko-nemška zveza

Nenadna objava avstro-nemške uvodne pogodbe za carinsko zvezo, je povzročila dosti presenečenja in nevolje po vsej Evropi. Kljub temu pa ni nič drugega kakor logičen zaključek razvoja, ki je začel s svetovno gospodarsko konferenco julija 1927, ko se je prvič izrazila želja po sodelovanju Evrope na gospodarskem polju. Marca 1930 se je zbrala konferenca za carinsko premirje, ki si je stavila nalogo, podreti nekaj carinskih obzdij, ki so se po vojni dvignile iz gospodarskih razvalin razdejane Evrope. Maja 1930 je Briand razposlal evropskim narodom svoj mirovni manifest ter že točnejše podčrtal, da je politično sodelovanje predpogoj za gospodarsko vzajemnost. Dne 27. sept. 1930, to je po številnih konferencah, ki so se vršile v Belgradu, v Bukarešti, na Sinaji in v Varšavi, je avstrijski podkancler dr. Schober povedal v Ženevi, da »nekateri narodi ne bodo mogli čakati leta in leta, da se ustvari politični predpogoj za ozdravljenje evropskega gospodarstva, ampak da bodo vsled katastrofalnega stanja svojih gospodarstev morali seči po samopomoči. Panevropa ostane daljni lepi ideal, regionalne gospodarske zveze med poedinimi državnimi skupinami pa so realno bližje dosegljivi cilji. Po ženevskih pogovorih so se še napravili poskusi, da se prepreči grupiranje držav in da se najdejo denarna sredstva za odpravo carinske zveze med Avstrijo in Nemčijo pomeni zmago načela, da je gospodarsko sodelovanje predpogoj za politična prijateljstva, v drugi vrsti pa uvaja v evropsko gospodarsko politiko novo načelo prednostnih ugodnosti, ki si jih posamezne države skupine medsebojno dovoljujejo.

Evropski pacifisti in Panevropejci bi morali biti z dunajsko pogodbo zadovoljni. Toda do sedaj so bila priznanja razun iz Avstrije in Nemčije same zelo pičla in rezervirana. Pogodba, ki ustvarja nov velikanski gospodarski teritorij, je sestavljena zelo previdno, ker podpisnika nista smela preko čl. 88 st. žermenske mirovne pogodbe, ki nalaga Avstriji dolžnost, da ostane neodvisna. Njena vsebina in njen pomen se lahko preprosto iz dveh različnih vidikov, z gospodarskega in s političnega. Za nas, ki smo neposredni mejaši, je težko odločiti, kateri je važnejši, ker gospodarski bo odločeval o naši bližnji bodočnosti, medtem ko bo politični vplival na našo daljno prihodnost.

Z gospodarskega stališča pomeni avstro-nemška carinska zveza nov velikanski teritorij, na katerem prebiva 70 milijonov ljudi, ki je industrijsko tako opremljen, da se mu ni treba bati nikake konkurence in ki sega prav v osrčje Evrope, od koder do prodiral dalje na industrijskih pridelkov revne trge vzhodne Evrope. Avstrija s svojimi zvezami na Balkanu bo postala skakalna deska za nemško izvozno trgovino proti vzhodu. — Komu je ta novi blok nevaren? Nam? Mi smo lansko leto uvažali v Nemčijo blaga za 1199 milj. Din (17.7%), v Avstrijo pa za 791 milj. Din (11.7%). Naš uvoz iz Nemčije je dosegel 1221 milj. Din (17.6%), iz Avstrije 1171 milj. Din (16.8%). Obe državi spojeni v enega kupca in v enega prodajalca predstavljata v naši uvozni trgovini 34.4 odstotkov, torej več kakor eno tretjino našega uvoza, v naši izvozni trgovini pa 29.7 odstotkov, torej dve petini našega izvoza.

Dunajska pogodba nam generozno odpira možnost, da se pridružimo temu gigantičnemu bloku. Da v njem popolnoma utonemo? — Naša država je izgubila mnogo dragocenega časa, da ni zgradila carinske unije, ki jo je predlagala lani v jeseni v Sinaji Romuniji. Ako se hoče oteti je klenih pesti, ki jih stega proti jugovzhodu nemški gospodarski blok, bo morala po našem mnenju takoj brez odlašanja ustvariti skupno enotno fronto med agrarnimi državami, tako da nemški blok, kadar se bo začel pogajati z »vzhodom«, ne bo našel pred seboj vrsto posameznih slabih držav, katere bi pospravil drugo za drugo, ampak strnjen teritorij z istimi željami in zahtevami. Avstro-nemška carinska zveza ne bo nevarna na gospodarskem polju, če ji bo stal nasproti organiziran vzhodni trg. Ker je očitno nemški blok naperjen proti Čehoslovaki, katero bo zalil od treh strani, tako da sploh ne bo več dostopna kakor posredno preko nemške unije, bodo vzhodne agrarne države pač morale v svoj blok sprejeti tudi čl. partnerico, katere bo sedaj bolj kot kedaj poprej razumela, da je njeno nasprotstvo proti sinajski formuli (industrija za poljedelstvo) bilo zanje mnogo bolj usodepolno, kakor pa za ostale članice politične Male antante. Se je čas!

Politični vidik je še dosti manj razveseljujiv. Avstrijski in dunajski listi si sicer zelo prizadevajo da bi dokazali, kako oddaljeni sta obe državi od kakršnih političnih ciljev. Svet se v 20 letih ni spremenil in mentaliteta narodov tudi ne. Evropa še ni pozabila zatirjanja dr. Schoberja in odjeka dr. Curtiusa, da sta Avstrija in Nemčija en narod v dveh državah. L. 1914 se je pojavilo isto vprašanje. Mi Slovenci dobro poznamo to formulo. Takrat se je govorilo o tem, če je v Evropi prostora za dve nemški državi in potsdamski zborovanje je odločilo, da ne. Svetovna vojna je podčrtala ta ne. Naravne sile vedno družijo kar je eno po krvi, po rasi, po kulturi. Razumljivo je, da obe državi stremita tudi po političnem edinstvu. Za naše vrednote nemstva ni merodajno, da se na bavorski meji pobira carina, za nas je nemstvo vedno pomenilo enotnega, nedeljenega nevarnega soseda od Karavank do Severnega morja. Pač pa se nam zdi potrebno, da opozorimo na cinizem, s katerim so nekateri veliki nemški listi podčrtali važnost metode za ustvaritev carinske unije. Molči, delaj, pripravljaj! Ko si zgradil, odgrni zaveso in povabi svet, da umotvor občuduje. Nikdo se ne bo našel, ki bi ga v celoti porušil, kvečjemu se bo tu in tam malo

Nova srednja Evropa - nemška

Splošna nezadovoljnost v Evropi vsled prikritega postopanja Avstrije in Nemčije

Dunaj, 23. marca. kk. Vsi listi, desničarski, demokrati in socialdemokrati, se z vso energijo zastavljajo za Ender-Schobrovo vlado in odobravo njen pogumni nastop. Samo dva krščansko-socialna lista, ki zastopata Seiplovo smer stranke, govorita o nespamelnih taktiki, ki jo je začela vlada. Cujejo se govorice, da je dr. Seipel, ki se je nenadno vrnil iz Švice, nezadovoljen, ker Enderjeva vlada ni prej vprašala njega za mnenje. V resnici je dr. Seipel, ki biva sedaj na Dunaju še nekako inkognito in bo v par dneh nastopil nov bolniški dopust v kakem avstrijskem višinskem zdravilišču, bil obveščen po trgovinskem ministru Heindu v trenutku, ko je bila avstrijsko-nemška pogodba že gotova stvar. V to svrhu je minister Heind nalašč odpotoval v Davos. Tudi intimni prijatelj Seipla v kabinetu, vojni minister Vaugoin je v zadnjih dneh poslal dr. Seiplu S. O. S. klice. Značilno je, da sta dva vladna lista, to je »Reichspost« in »Neuigkeits-Weltblatt«, nezadovoljna, dočim opozicijska »Arbeiter Zeitung« odobrava korak kabineta in pri tem napada dr. Seiplo, kateremu očita, da je s svojo sanacijo Avstrije l. 1922 prevzel večje obveznosti, kakor so bile v mirovni pogodbi, na katere se sedaj sklicuje inozemstvo, da prepreči carinsko skupnost z Nemčijo. Značilno omenja demokratični »Neues Wiener Tagblatt«: Brianda hočemo prijati za besedo. Ker je Ženeva odrekla, je naš namen, uresničiti Briandovo misel v okviru naše lastne oblasti, in s tem, da smo pustili možnost pristopa vsem sosednim državam, dokazujemo, da naša gospodarska akcija v smislu Panevropa ni namerala kot posebna akcija s političnimi zahrbtnimi mislimi. »Neue Freie Presse« navaja poluradne čehoslovške neprijazne komentarje, da pa vsi ugovori streljajo v prazno, ker se trenutno nahajata Nemčija in Avstrija še v stadiju pogajanj. Če pa sta obe državi že v tem stadiju objavili evropsko javnost, je to samo znak posebne lojalnosti.

Berlin, 23. marca. kk. Zunanji minister dr. Curtius je sprejel danes poslanike Francije, Anglije in Italije v smislu povabila, ki ga je razposlal že prejšnji teden, da jih informira o avstrijsko-nemški predpogodbi. Prihodnje dni bo zunanji minister sprejel poslanike držav, ki mejijo ob Nemčijo in Avstrijo. Po sodbi inozemskih listov vlada splošni vtis, da se je sklenitev te predpogodbe sprejela mirno.

Berlin, 23. marca. AA. Časopisje pozdravlja načrt nemško-avstrijske carinske zveze. Pri tem pa odklanja napačno tolmačenje inozemstva, ki smatra carinsko zvezo za politično dejanje, ki jemlje Avstriji njeno samostojnost. Listi poudarjajo, da ostane neodvisnost Nemčije kakor Avstrije nedotaknjena. Carinska zveza je postala nujna zadeva s trenutkom, ko je propadla carinska konferenca v Ženevi. Srednja Evropa se je odločila k samopomoči. Stori pa je hkratu tudi korak k gospodarski Vseevropi v Briandovem smislu.

V Franciji

Pariz, 23. marca. kk. Quai d'Orsay še vedno ni izdal nobene uradne izjave o nemško-avstrijski pogodbi. Ta pogodba pa je venar bila danes glavni predmet ministrskega sveta, ki je bil v Elizeju pod predsedstvom Doumerguea. Briand je podal obširno poročilo o problemih, ki jih je sprožila ta pogodba, in kakor javlja uradni komunikacije, je ministrski svet popolnoma odobril korake, ki jih je storil zunanji minister od prvega trenutka, da stopi v zvezo z interesiranimi državami v svrhu, da se zavarujejo mirovne pogodbe. Ti koraki so do sedaj obstojali v tem, da so vprašali na Dunaju, ali je nova pogodba v soglasju z obveznostjo Avstrije, da varuje svojo gospodarsko in finančno neodvisnost. Slej ko prej se ni mislilo na to, podati protestno demaršo ali klicati Nemčijo na odgovornost radi te pogodbe.

Pariz, 23. marca. AA. Sauerwein objavlja v »Matin« važen razgovor z nemškim zunanjim ministrom Curtiusom o avstrijsko-nemškem carinskem sporazumu. Curtius pravi, da je Nemčija najbolj zainteresirana na uspehu panevropske komisije. Vendar je zgodovina mednarodnih konferenc v zadnjih letih pokazala, da je ostal ves trud na splošni mednarodni osnovi zaman in da se je dosegel mednarodni sporazum le po dolgotrajnih in mučnih pogajanjih. Minister je dalje izrazil mnenje, da bi bila evropska zveza potom krajevnih dogovorov lažje ostvarljiva. To velja posebno za države ali skupine držav, čijih interesi so tesno spojeni.

Zato sta Nemčija in Avstrija sklenili napraviti prvi korak v tej smeri. Tako je prišlo med obema državama do sporazuma in se bo

popravlil. To se imenuje politika dovršenih dejstev — faits accomplis. Pri sedanjih pogodbah se je sijajno obnesla in obe državi sta si prihranili eventualne koncesije za pristane. Če se je sedaj obnesla, zakaj bi se pri političnem zedinjenju ne! Mi smo svoje dni rekli, da se »Anschluss« ne bomo upirali, ker predstavlja naravno pravico, ampak, da si bomo svoj pristanek pustili plačati skoncijami na severni meji. Carinska zveza naj nas ne spravlja v nevoljo, ampak naj nas zdrami, da ne zamudimo in zabarantamo zadnjega trumfa, ki ga še imamo v rokah, kajti če se bo enkrat v drugi odgrnila zavesa raz definitivno zedinjenega nemškega naroda, potem bo prepozno, in prepozno bo tudi obžalovati usodo koroskih bratov.

sta sedaj pogajali o harmonizaciji svojih stališč v carinskih in gospodarskih vprašanjih. Curtius je nato poudaril, da se to ne more primerjati z nekimi bivšimi carinskimi zvezami. Obe državi oslaneta v tem primeru popolnoma enakopravni in ohranila vse svoje suverene pravice. Se več! Obe državi sta pripravljene razširiti svojo akcijo tudi na druge države, ki bi bile s tem sporazumom in se pogajati z njimi o sličnih pogodbah.

Curtius je zaključil z upanjem, da bo ta sporazum zelo koristil uresničanju ideala »Združenih evropskih držav«, ker Evropa ne stremi samo za gospodarskim ujedinjenjem, temveč praviako za konsolidacijo evropskega in svetovnega mira.

V Italiji

Milan, 23. marca. kk. Italijanski listi se do sedaj niso izjavili o načrtu gospodarskega zbližanja Avstrije in Nemčije, ker čakajo na smernice vlade. Listi samo obširno poročajo z Dunaja in Berlina in o stališču drugih držav. Samo dopisnik oficijoznega »Popolo d'Italia«, ki je v tesnih zvezah z italijanskim poslanstvom na Dunaju, je dodal svojemu poročilu lasten komentar, v katerem svari pred ernoglednostjo in smatra Avstrijo in Nemčijo za najbolj primerne države, ki lahko uresničita Briandov gospodarski načrt o Panevropi. Nihče se ne vznemirja, če se obe državi istega naroda vežeta v trgovinsko skupnost, ob katero se lahko naslonijo vsi oni, ki so zainteresirani pri razširjenju take regionalne pogodbe. Praktično seveda gre lahko ta stvar drugačno pot, ker še ni sklenjena nobena pogodba, temveč so se šele začela pogajanja.

Benetke, 23. marca. AA. Tu so včeraj proslavili 83. obletnico, odkar so bili pregnani Avstrijci iz mesta.

Na Madžarskem

Budimpešta, 23. marca. AA. Korbiro poroča: Socialodemokratični poslanec Pajer je imel v parlamentu govor, v katerem je omenil avstrijsko-

Evropska kriza mogoča

London, 23. marca. kk. Londonski listi obširno pišejo o nemško-avstrijski pogodbi. Vladni list »Daily Herald« izjavlja, da je vsekakor mogoča diplomatska kriza v Evropi radi te pogodbe. »Daily Express« pa pogodbo pozdravlja kot prvi korak na potu združenja Evrope, če bi to tudi pomenilo počasno izoliranje Anglije. Tri enote morajo biti: Amerika, Evropa in britanska država. »Times« izjavlja: Formalno je carinski dogovor lahko čisto gospodarskega značaja, toda gledamo perspektivno, ima vendarle politično barvo. Odstranitev carinskih mej in s tem izginutje glavnega vzroka za mejo med obema državama je brez dvoma velik korak na potu upravno-tehničnega zenačenja, kakor se vrši že neprikrito več let na obeh straneh. Če bi mednarodni razvoj nekega dne omogočil odstranitev političnih mej med obema državama, bi se to komaj opazilo. Liberalni »News Chronicle« pozdravlja dogovor kot začetek Briandove zamisli o evropski gospodarski uniji. »Daily Mail« izjavlja pod naslovom »Nov udarec za angleško trgovino: S to pogodbo bi bila uničena trgovina Anglije z Avstrijo. Tudi druge države bi bile zelo oškodovane, najbolj pa Čehoslovaka. Povabilo drugim državam, da pristopijo k tej pogodbi, bi ruiniralo angleško trgovino s kontinentom.

Praga, 23. marca. kk. Nemški poslanik v Pragi dr. Koch je ravno tako kakor avstrijski posla-

Graditelji Evrope?

Važna posvetovanja državnikov v Parizu - Razorožitev in Panevropa

Pariz, 23. marca. AA. Odbor, ki ga je imenovala vseevropska studijska komisija, da prouči način nadaljnjega dela, se bo sestel v torek ob 11 dopoldne v francoskem zunanjem ministrstvu na Quai d'Orsay-ju. Na sestanku bodo zastopane Nemčija, Francija, Anglija, Danska, Španja, Finska, Grška, Italija, Poljska, Portugalska, Švica in Jugoslavija.

Pariz, 23. marca. AA. Včeraj je imel pod predsedstvom lorda Cecilja odbor komisije Društva narodov za razorožitev sejo, na kateri je sprejel tele resolucije:

1. Naglašja neobhodno potrebo, da konferenca za razorožitev doseže rezultat, ki bo v skladu s potrebami mednarodne varnosti z raznimi mednarodnimi pogodbami in pakti, ki so že podpisani;
2. splošno znižanje za 25 odstotkov vseh proračunov za oboroževanje v vseh državah;
3. potreba ukrepov za utrditev medna-

Med našimi izseljenci v Nemčiji

Jugoslovanska vlada podarila koloniji novo državno zastavo

Bruselj, 23. marca. AA. Včeraj je jugoslovanski poslanik v Bruslju odšel v Seraing, da prinese jugoslovanski rudarski koloniji, ki šteje 6000 članov, novo državno zastavo. Svečanosti, ki se je začela ob 4. popoldne, je prisostvovalo okoli 500 rudarjev, dalje člani našega poslanstva v Bruslju, jugoslovanska kolonija v Belgiji, prefekt oblasti Liège, zastopniki ministrstva in mnogi člani jugoslovanske kolonije v Bruslju.

Svečanost se je začela s posvetitvijo zastave. Blagoslovila sta zastavo jugoslovanski katoliški in neki ruski pravoslavni duhovnik.

Po končani slovesnosti so se delavci formirali

nemški carinski sporazum. Pajer je vprašal vlado, kakšen je političen položaj za Madžarsko po sklenitvi tega sporazuma. Izrazil je misljenje, da je treba želeli, da se čimprej zaključijo tudi med drugimi državami slični sporazumi. Istotako bi bilo želeli, da pride med Madžarsko in njenimi sosedi do prijateljskih odnosov, kar bi se doseglo s sklepom takih pogodb. Pozdravil je nemško-avstrijsko carinsko zvezo. Finančni minister Weckerle je izjavil, da madžarska vlada še nima uradnega obvestila o nemško-avstrijski pogodbi, toda trgovinski minister bo našel priložnost, da razloži stališče madžarske vlade glede tega vprašanja.

V Romuniji

Bukarešta, 23. marca. kk. Listi poročajo o carinskem zenačenju med Nemčijo in Avstrijo zaenkrat brez komentarjev. Z uradne strani ni bila izdana še nobena izjava. Politični krogi smatrajo carinski dogovor vsekakor za zelo važno dejstvo, ne da bi pri tem pogodba vzbujala vtis, da gre za načrt nove Mitrope. Smatra se pa, da bo vlada točno proučila to vprašanje, da ugotovi, ali pogodba ne krši mirovni določb. Romunija bo zaenkrat počakala, ker v zadevi ni neposredno prizadeta, dokler gre samo za meddržavno uredbo gospodarskih odnosov med Nemčijo in Avstrijo, ne pa za politično vprašanje, ki bi pomenilo premaknitev statusa quo. Romunija bo svoje stališče opredelila potem, ko se bo stvar razvila.

Amerika

Newyork, 23. marca. kk. Med mnogimi komentarji ameriških listov, ki niso neprijazni, je omeniti stališče lista »Newyork Times«. List opozarja na to, da se je na mednarodnih konferencah že dolgo posvetovalo o tem, kako bi se dale podreti carinske meje, Nemčija in Avstrija pa sta kar želeli delati in storili prvi pogumni korak. Če bodo sledile druge države, se bodo lahko ustvarile Združene države evropske. Tu je bil storjen prvi praktični korak na gospodarskem polju.

Diplomati protestirajo

V informiranih krogih se na novo naglašja, da je včerajšnja demarša francoskega, italijanskega in čehoslovškega poslanika imela samo svrhu, da se države informirajo, in da je pri tej priliki dr. Schober poslanikom izrečno sporočil, da nikakor ne gre za politično akcijo in da ni nobenih konkretnih sklepov Avstrije in Nemčije ter da v objavi smernice za carinsko skupnost ni videti drugega kot pripravljenost, stopiti v pogajanja za carinsko in trgovsko politično zbližanje, pri čemer bo ostala nedotaknjena popolna gospodarska neodvisnost Avstrije in h kateri bodo povabljeni vse ostale države. Kakor pišejo ponedeljski listi, je dr. Schober izjavil poslanikom, da bo prišlo do pogodbe, ker mora do nje priti. V njej ni nobene kršitve mednarodnih obveznosti Avstrije.

rodne varnosti, zlasti da vse države pristopijo k splošnemu paktu za arbitražo;

4. potreba ukrepov za odstranitev neenakosti pri oboroževanju in sicer z znižanjem denarnih sredstev za oboroževanje in

5. uvedba stalne mednarodne kontrole Društva narodov nad oboroževanjem posameznih držav.

Grandi noče v Parizu

Pariz, 23. marca. AA. Italijanski poslanik v Parizu grof Manzoni je dobil nalog naj opravi pri zunanjem ministru Briandu italijanskega zunanjega ministra Grandija, da se ne more udeležiti pariškega sestanka organizacijskega odbora za evropsko zvezo. Odsotnost s tega sestanka opravičuje Grandi z raznimi posli, ki jih ima v Rimu in navaja med drugim, da mora pripraviti mednarodno konferenco za žito. Na pariškem sestanku bo Italijo zastopal njen pariški poslanik grof Manzoni.

Revolverski streli

Bruselj, 23. marca. AA. Poročajo iz Serainga: O priliki večerjane povorke je polblazni jugoslovanski delavec Josip Zorko, rojen v Bosni leta 1904 ustrelil z revolverjem dvakrat proti povorki. Razdražena množica je navalila nanj in bi ga bila linčala, da ga ni zaščitila policija. Zorko je bil takoj aretiran. Pri zaslišanju je izjavil, da je streljal, ker je bil pijan. Predan je bil državnemu tožilstvu.

Odmev naših molitev v svetu

Fašistični naval na Vatikan, ki neomajeno ustraša

Trst, 22. marca. Očividno inspiriran po rimski listi, ki so že v soboto objavili komentarje na račun Vatikana, se je nedeljski »Piccolo« z vso silo zagnal proti sv. stolici, ki je dopustila, da so se molitve za versko svobodo Jugoslovancev v Italiji, ki so jih odredili jugoslovanski škofje, res tudi opravile. »Kaj misli, kaj dela Vatikan?« se vprašuje »Giornale d'Italia« v svojem nenavadno ostrem komentarju, ki ga je napisal ravnatelj Virginio Gayda, kateri se običajno vrže v boj le v odločilnih trenutkih za zunanjo politiko. »Toda kaj dela visoka cerkvena hierarhija, kaj dela sv. oče, ki ima v rokah vrhovno vodstvo in na čigar ramenih leži strašna odgovornost za zadržanje Cerkve?« se razburja »Il Lavoro Fascista«, ki se sicer zanima bolj za sindikalna vprašanja. »Kako je mogoče, da so jugoslovanski škofje šli tako daleč, ne da bi nalezli na kako zavoro od zgoraj, ki vendar mora biti v takšni hierarhiji, kakor je katoliška?« kliče »Tribuna«. Ton je torej pri vseh fašističnih listih isti, da celo besede so iste! To je pač znamenje, da je prišel namig od zgoraj in da je razburjenje italijanskih katoličanov proti Vatikanu, o katerem fašistični listi pišejo, izmišljeno.

Vsi listi poročajo, da so se molitve izpremenile v politične poulične demonstracije, niti eden pa ne navede, v katerem mestu in v kakšni uri so se te demonstracije vršile in kdo jih je priredil. Poluradna agencija »Stefanie« je poročala iz Ljubljane, da je sv. mašo v stolnici opravil sam škof dr. Rožman in da so demonstranti prinesli v cerkev tržaško, gorlško in reško zastavo s črnim trakom. (Sv. maše ni bral škof Rožman in tudi omenjeni zastavi ni nikdo prinesel v stolnico. Znamenje, kako potvarjajo celo uradne fašistične agencije resnico samo, ker hočejo podkati jugoslovanskim škofom politično spletkarenje! Prip. uredništva). Vse tisk stremi za tem, da bi svoje čitatelje prepričal, da gre za politično manifestacijo, narekano od laikov, in ki ne odgovarja resničnemu razpoloženju jugoslovanskih katoličanov. »Piccolo« se posebno razburja radi zveze, ki so je sklenili predstavniki jugoslovanske manjšine s »politikujočim fratrom Innerkoflerjem, kot predstavnikom organizacije južnotirolskih Nemcev na Dunaju. »Ko je propadla mednarodna manjšinska organizacija z Wilfanom na čelu, naj se ustravi druga pod okriljem katoliške cerkve! To je strašno.« Zato list »pravda« poziva Vatikan, da nastopi proti patru Innerkoflerju. »To je moralna dolžnost Cerkve, kajti Cerkve je predvsem pravičnost in resnica; to je njena taktična in politična dolžnost, kajti fašizem ne more trpeti, da bi s papeževim privržencem postal tarča kakšnega lažerskega mednarodnega gibanja!« Podobno piše »Il Popolo di Trieste«.

Stališče »Germania«

Berlin, 22. marca. Včerajšnja »Germania« priobčuje izpod peresa svojega dunajskega dopisnika članek »Jožefovo v Jugoslaviji«, v katerem poudarja važnost koraka jugoslovanskih škofov, ki so odredili javne molitve za Slovence v Italiji. Glede na to,

da okrožnica govori o preganjanju katoličanov v Mehiki, Litvi in boljševiški Rusiji in da so vršile molitve v Jugoslaviji prav na isti dan, kakor je lansko leto ves katoliški svet molil po ukazu sv. očeta za kristjane v Rusiji, je čin jugoslovanskega episkopata zbudil veliko pozornost med katoličani vsega sveta in tudi med narodnimi manjšinami drugih držav. Ugledni nemški in francoski katoliški in nekatoliški listi so posegli vmes. Jugoslovanski škofje so z okrožnico odprli novo poglavje v obravnavanju manjšinskega vprašanja. S tem, da je fašistični tisk skušal dati okrožnici povsem politično ozadje, je pomen akcije jugoslovanskih škofov še dvignil. List opisuje nato, kako so Italijani, kljub svečanim obljubam svojih državnikov, kakor Tittonija, Slorze in samega kralja, pogazili vse pravice narodnih manjšin. Edino še Cerkve je danes njihovo zavetišče; to je zdaj posebej v sivo-lasem goriskem nadškofu dr. Sedeju, ki kljubuje fašističnemu valu. List naštevata nato kulturne in gospodarske organizacije, ki so jih uničili fašisti v Primorju in zaključuje s kratko razlago konkordata, v kolikor zadeva narodne manjšine.

Köln, 22. marca. »Kölnische Volkszeitung«, ki je glede na znano okrožnico jugoslovanskih škofov priobčila že več člankov o položaju manjšin v Italiji, je posvetila zopet nov dopis iz Rima temu vprašanju. Ker je dopisnik znana osebnost, ki ima dobre stike z visokimi cerkvenimi krogi, so njegove informacije posebno glede stališča Vatikana napram okrožnici jugoslovanskih škofov velikega pomena. Še pred nekaj tedni je fašistični tisk menil, poročal dopisnik, da bo pastirsko pismo jugoslovanskih škofov v najkrajšem času pozabljeno in da se svet ne bo zmenil zanj. Dogodki kažejo, da je bila ta domneva povsem napačna. »Giornale d'Italia«, ki je znana po svojih zvezah z zunanjim ministrom, je v svojih »Vtiskih iz vatikanskih krogov« trdil, da so jugoslovanski škofje prekršili stroga navodila Cerkve, da se duhovniki in škofi ne smejo vtikati v politične zadeve. Če bi bilo to res, potem bi imel Vatikan po objavi okrožnice jugoslovanskih škofov dovolj časa, da bi prepričal škofove o nedopustnosti in neoportunosti njihovega koraka in gotovo je, da bi se jugoslovanski episkopat ugovorom Vatikana vdal. Iz razvoja dogodkov pa je razvidno, da se sv. stolica zadržala nevtralnega, ako ne povsem rezerviranega (zurückhaltend). Po vodi je šel napor fašistične vlade, da bi spravil Vatikan v boj proti jugoslovanskim škofom. S tem ne moremo reči, da je Vatikan sodeloval pri ukrepu jugoslovanskih škofov; pač pa bi radi le poudarili, da ni sv. stolica našla nikakega razloga, da bi jugoslovanske škofove opozorila, da so s svojim činom prekršili njena navodila in šli preko mej svojega področja ter posegli v posvetno politiko. Sv. stolica ne bo nikdar moralno podpirala tistega, ki hoče vpliv škofov na javno moralo omejevati. V najvišjih cerkvenih krogih pa ne kažejo veselja, da bi podpirali stremeljenje vsega močnega države po nezmožnosti. Nasprotno, ti krogi so vznemirjeni, da je fašistični tisk navodila dubrovnškega škofa na-

menoma popačil, češ, da je nadpastir vernike pozval, naj molijo za politično svobodo Jugoslovancev v Italiji, ko je vendar iz teh navodil, ki jih ima Vatikan v rokah, jasno razvidno, da je imel škof Carevic v mislih le versko svobodo. Rimski objektivno misleči cerkveni krogi se pritožujejo, da se s takšnim potvarjanjem resnice le še otežkoči razčiščenje položaja. Prav tako obžalujejo, da je bilo treba na pritisk vladnih oblastev premestiti slovenske redovnike in jih nadomestiti z italijanskimi, ki naravno ne poznajo miselnosti in značaja Slovencev in Hrvatov.

Najbolj je napet položaj v gorlški nadškofiji, kjer so n. pr. fašisti v neki cerkvi (sv. Ignacija v Gorici) pomazali klopi in potrosili v blagoslovljeno vodo rdečo barvo, da bi preprečili slovenski misijoni. Slovensko ljudstvo pač ne nosi nikake krivde za to skrunjenje. Zdi se, da vlada ne odobrava početja gorlških črnosrajčnikov, ki se ob cerkvenih slovesnostih sicer postavijo v prve klopi, v resnici pa nimajo smisla za versko čuvstvo gorlških Slovencev. To početje nikakor ni v skladu z zadnjim Grandjevim govorom o političnem, socialnem in gospodarskem miru med državljani, o verskem miru in o miru med državami.

Ob zaključku nemški list ugotavlja, da jugoslovanska oblastva pač ne postopajo z Italijani v Dalmaciji, ki so sicer priseljeni iz beneške dobe, tako, kakor želijo Jugoslovanci, da bi Italijani postopali s Slovani v Italiji.

Varšava, 23. marca. Ž. Varšavski dnevnik »Unia« je prinesel članek pod naslovom »Jugoslovanski nadškof v obrambi hrvatskega in slovenskega jezika.« V članku navaja okrožnico nadškofa dr. Bauerja in piše: Redko se v zgodovini cerkve zgodi, da bi njeni dostojanstveniki jasno in energično nastopili v obrambo narodnih manjšin, njihovih jezikovnih in verskih pravic. Okrožnica nadškofa dr. Bauerja je nalezla na veliko priznanje ne samo med Slovenci in Hrvati in slovanskimi narodi, nego v vsem kulturnem svetu, ki obsoja neprijeteljsko ravnanje fašistov z jugoslovansko manjšino, videč v tem postopanju klic k borbi in odporu, ki ga morajo italijanske represalije izzvati pri stiskanih narodih.

Italija protestira

Dunaj, 20. marca. d. V ostalem javlja danes neki ponedeljski list, da je pred kratkim bila izvršena še druga diplomatska akcija. Italijanski poslanik je protestiral proti antiitalijanski propagandi, ki se širi celo na cerkvenih tleh s strani južnotirolskega patra Innerkofla proti zatiranju nemške in slovenske manjšine v Italiji. P. Innerkofler je povabil zastopnike teh manjšin na Dunaj in imel med mašo v pavlanski cerkvi pridigo, v kateri je napadel Italijo. Italijanskemu poslaniku so pri njegovi intervenciji odgovorili, da državne oblasti ne smejo vplivati na dogodke v cerkvi.

Smetona kralj Litve

Kovno, 23. marca. Nacionalistična organizacija Tantininkaj sklicuje svoj kongres v Kovno na dan 13. junija. Na tem kongresu nameravajo Smetona proglasiti za dosmrtnega predsednika Litve. Baje misli Smetona postati prvi vladar Litve in začetnik nove dinastije.

Revolucija v Kavkazu

Ženeva, 23. marca. os. Na Društvo narodov so prispela od sedaj še ne potrjena poročila, da je v večjih krajih Kavkaza izbruhnila kmetijska revolucija. Vzrok za vstajo, da je naredba sovjetske vlade, po kateri se kmetje razlastijo in se uvede nasilna socializacija kmetijskih obratov. Brzojavke iz Tiflisa vedo povedati, da je prišlo do krvavih spopadov med uporniki in med sovjetsko policijo in sicer v Georgiji, kakor tudi v sosednjem Azerbejdžanu. Ker število ustašev vedno narašča, je policija poklicala na pomoč rdečo armado, koje prihod na lice mesta se ravnokar vrši. Pričakujejo se veliki resni dogodki.

Pretep v romun. parlamentu

Bukarešta, 23. marca. Ž. V soboto popoldne je bil v romunskem parlamentu velik pretep. Poslanec Giuvra, član liberalne stranke, je kritiziral vlado zelo ostro. Radi tega mu predsednik zbornice ni hotel dovoliti nadaljevanja žalitev. Zato je poslanec letel proti predsedniški mizi in vrgel na tla volilno žaro. Takrat je pristopil k njemu nek poslanec in ga klopotal. Prišlo je do obnega pretepa, ki se je končal tako slabo za Giuvra, da je po končanem pretepu obležal na tleh in so ga morali zdravniki odnesti iz dvorane.

Dunajska vremenska napoved. Bolj oblačno. Najbrže nevihte. Nižja temperatura.

Tiha okupacija Albanije

Uprava, vojska, finance v italijanskih rokah

Belgrad, 22. marca. Tukajšnja »Politika« se v daljšem članku bavi z dunajskim atentatom na kralja Zoguja glede na vlogo, ki jo igra fašistična Italija v Albaniji. Italija nadaljuje s svojo politiko tihega prodiranja v Albanijo. Vsa državna uprava, vojska in finance se nahajajo v italijanskih rokah. 250 italijanskih častnikov organizira albansko vojsko pod vodstvom generala Parianija; v to število niso všteti italijanski fašisti, ki so zaposleni v državnih uradih in v vojski. Italijani porabijo polovico državnih dohodkov v vojaške namene in sicer gre za vsoto, ki gotovo presega 15 milijonov zlatih frankov. Del posojila, to je okoli 50 milijonov zlatih frankov se je porabil za zgradnjo strateških cest. Italijanske ladje dnevno izkrcavajo ogromne množine orožja in vojnega materiala. Dunajski atentat je plod širokega kopotezne zarote albanskih beguncev, ki bi v

Po sklepu misijona bo v petek 27. marca v frančiškanski cerkvi VEČER RELIGIJOZNE GLASBE ki jo izvaja akademski cerkveni pevski zbor Vstop prost! / / / / Vabljeni vsi! VINCENCIJEVA KONFERENCA ZA AKADEMIKE V LJUBLJANI

Najaktualnejša vprašanja sodobnosti

Še so v spominu znamenite izjave praškega nadškofa dr. Kordača o kapitalizmu, ki so vzbudile izredno pozornost radi ostrega in preciznega tona. Njeh pomen in dalekosežnost je bila nekoliko zmanjšana le radi tega, ker je šlo za intervju praškega časnikarja, ki, kakor znano, niso vedno dovolj natančni v reprodukciji. Praški nadškof pa je te dni izdal pastirski list, ki v celoti in oficijelno potrjuje škofovo tedanje naziranje o aktualnih gospodarskih vprašanjih. »Slovenec« je list na kratko že omenil, v naslednjem pa prinašamo najznačilnejša mesta iz najnovejše Kordačeve poslanice.

Obresti.

»Radi spremenjenih gospodarskih razmer je skoraj sententia communis (splošno mnenje moralnih teologov), da ima izposojevalec mnogo prilike, se okoristiti s posojenim denarjem in da je radi tega pravilno, ako se mu da neka odškodnina — obresti. Toda da »požrešne obresti« ne postanejo morsk volk, ki požira vse gospodarsko življenje, mora država postaviti neko višinsko mejo, katere obrestna mera ne sme prekorajiti (5%). Z ozirom na to pa, da se delavstvo vedno bolj proletarizira in da tudi Leonova delavska okrožnica zastopa načelo, da vse bogastvo narodov poteka iz njihovega dela, izjavlja mnogo sociologov, da so obresti v svojem bistvu »dohodek brez dela«, ki si prilagaja delo drugih in je skriv njihove revščine, ker morajo delavci najprej zaslužiti za ogromne vsote obrestovanja vloženega kapitala in šele potem sprejemajo zmanjšan delež v obliki plače kot donos njihovega dela. Stotisočaki in milijoni v velikih bankah bi torej ne bila

lastnina temveč tatvina.

Zato bi sedanjí denarni sistem obrestovanja moral prenehati. Ameriški predsednik Lincoln, dober poznavalec bankarstva, je v javnem zborovanju izrekel, da par finančnikov velekapitala združuje v sebi tolikšno moč, da more kontrolirati ves denarni obtok, vse kredite, da je skratka vse gospodarsko življenje narodov osredotočeno v njihovih rokah, radi česar so ljudje potisnjeni na stopnjo gospodarske sužnosti. Neka izravnava je tu nujno potrebna!

Parlamenti in tisk.

Parlamenti so čisto le demokratske fasade, ki prikrijevajo izključno gospodarstvo velekapitala. Kapitalistično časopisje zatise obe oči zaupljivemu in največkrat nepoučenemu ljudstvu, da slepo veruje potvorenemu javnemu mnenju. Celo parlamentarne zapeljivje denar, da ne služijo parodu, temveč na stroške ljudstva mamona.

Karteli in trusti.

Delavce prav tako zapostavljajo razni karteli in trusti, ki so sicer po besedah enciklike sami na sebi dovoljeni, toda nudijo najbližjo priliko, da grabežljivi kapitalisti potom njih s koncentriranim kapitalom monopolizirajo produkcijo, ki izrablja delavca in diktira cene na trgu.

Omejitev zasebne lastnine.

Zasebna last ni absolutna in neomejena, kakor so jo smatrali Rimljani, ampak je relativna in so z njo združene socialne dolžnosti. Služiti mora skupnosti po zakonih splošne potrebe, pravičnosti in ljubezni. Tudi sredstva proizvodnje more država prenesti iz zasebnopravne lasti v lastnino vsega delavstva, ako služi to v zadovoljivo rešitev socialnega vprašanja. Proizvajalna sredstva in delo bi bila na tak način zopet združena, ko ju je kapitalistično gospodarstvo ločilo.

Delo, vir blagostanja.

Delodajalci naj se zlasti zavedajo, da je človeško delo vir ljudskega blagostanja. Zato naj delavci dobe pripadajoči del čistejšega dobička, bodisi da delajo z roko ali umom.

Končno poziva nadškof delodajalce in delavce ob 40 letnici delavske enciklike k uvidevnosti, da ne bo na smrt bolna človeška družba zopet 40 let čakala na potrebne socialne reforme, ker se je bati, da jo sicer preseneti svetovna katastrofa.

Belgrajske vesti

Belgrad, 23. marca. AA. Društvo Rdeči križ nadaljuje intenzivno akcijo za podpiranje šolskih otrok v vaseh, ki jih je prizadel potres. To svojo akcijo vrši Rdeči križ preko posebnega odbora, ki mu predseduje Nj. Svetlost patrijarh Varnava. Rdeči križ je poslal danes iz Belgrada en vagon raznega blaga, potrebnega za šolanje otrok v južnih krajih.

Belgrad, 23. marca. Ž. V nedeljo je belgrajski nadškof dr. Rodić blagoslovil nove zvonove v cerkvi očetov asumpcionistov.

Belgrad, 23. marca. Ž. Od 11. do 21. aprila bo v Baslu velika vzorčna razstava, katere se bo udeležila tudi naša država.

Belgrad, 23. marca. Ž. Dne 1. aprila se bo pričel graditi aerodrom na Sušaku. Pozneje se bo gradil tudi hangar.

Za zjedinenje Balkana

Zagreb, 23. marca. Ž. »Novosti« poročajo iz Carigrada, da se bo konec aprila organiziral balkanski teden za propagando balkanskega zedinjenja. Delegati, ki bodo Turčijo zastopali v balkanskih prestolnicah, so že določeni. V Atenah se bo obravnavalo vprašanje bankarstva in trgovine. V Belgradu se bo obravnavalo vprašanje feminizma in delavstva. Delegata za Belgrad sta Ned Metin Sadik bej, glavni tajnik trgovske zbornice in gospa Semiha Hanuma. V Sofiji se bo obravnavalo vprašanje kmetijskih zbornic.

Poljske narodne manjšine

prizadevanje poljske vlade, da bi zadovoljila Nemce in Ukrajince

Krakow, 23. marca. Slezijski vojvoda Gracynski se nahaja že nekaj dni v Katovicah, kjer se vršijo neprestano konferenca z višjimi upravnimi organi te provincije. Sestanke je naročila poljska vlada sama z namenom, da olajša napetost med Poljaki in med nemško narodno manjšino. Ob tej priliki je Gracynski izdal najstrožja povelja podrejenim oblastim, da morajo v vsakem pogledu in natančno izpolnjevati vse predpise glede narodnih manjšin, katere vsebuje poljska ustava. On je nadalje priporočil oblastim, da morajo v ravnanju z narodnimi manjšinami postopati liberalno in se nikakor ne obešati na črke zakona. Vsi uradniki te provincije so dobili ostra navodila, da morajo posvetiti vse svoje sile, da se ustanovijo kolikor mogoče dobre razmere med obema narodnostima. Na splošno se mora priznati, da vlada v Sleziiji neko novo prijateljsko razpoloženje za spravo med Nemci in Poljaki. Zasluga gre poljski vladi, ki hoče na vsak način pokazati, koliko ji je na tem ležeče, da se narodne manjšine počutijo srečne v mejah republike. Najboljše je vplivalo tudi dejstvo, da se kljub raznim protestom slezijskega deželnega zbora pri centralni vladi ni posrečilo razgetniti zakon, s katerim so se davki povišali za 10 odstotkov, na teritorij, kjer prebiva narodno mešano prebivalstvo. To pa iz razloga, da vladajo v Sleziiji posebno težke gospodarske razmere. Nemška narodna manjšina, kateri se polagoma odpirajo oči, da je bila le žrtev halucinacij nemških propagandistov iz Reicha, je to dobrotnost poljske vlade zabeležila z velikim veseljem. S takimi gestami bo poljska vlada ustvarila zadovoljstvo, ki bo najbolj krepak odgovor na neosnovane pritožbe nemške vlade.

London, 23. marca. or. »Times« poročajo iz Otave v Kanadi, da je prišla k predsedniku vlade Bennettu deputacija ukrajinskih priseljencev s prošnjo, naj posreduje pri poljski vladi v prilog Ukrajincev v vhodni Galiciji. Bennett je odgovoril, da bo prošnjo poslal Društvu narodov.

Lwow, 20. marca. (i. v.) V svojem zadnjem poročilu je Vaš dopisnik pojasnil potek prvih pogajanj med poljsko vlado in med Ukrajinci. Poljska vlada je med drugim zahtevala od Ukrajincev »slovesno udanostno izjavo v sejmju, nadalje preklanje pritožbe pri Društvu narodov. Ukrajinski parlamentarni klub in ukrajinska narodno-demokratska organizacija sta odgovorila poljski vladi, da se Ukrajincem za enkrat zdi nemogoče, nadaljevati pogajanja na tej podlagi, češ, da so pričakovali, da bo poljska vlada prva napravila spravno gesto ter Ukrajincem ponudila kakšno ugodnost. »Gazeta Polska« poroča izpod peresa predsednika poljske komisije za pogajanja g. Holowka, da na žalost sporazum ni bil mogoč in da bo cela stvar prišla pred Društvo narodov. Vaš dopisnik je zvedel od ukrajinske strani, da so zastopniki Ukrajincev stavili zastopniku poljske vlade sledeče pogoje: osvoboditev vseh aretiranih voditeljev, kaznovanje vseh onih, ki so direktno povzročili nasilstva nad

Ukrajinci, otvoritev gimnazij in denarno podpiranje ukrajinskih zadrug. Med Ukrajinci samimi in sicer med onimi, ki stoje najbližje lwowskemu metropolitu Sceptickemu, jih je mnogo, ki niso zadovoljni s stališčem parlamentarne stranke, češ, da bi bilo boljše, če bi bila stranka podala udanostno izjavo za državo, v kateri prebiva, ker bi potem imela pred vsem svetom argument, da je s svojo lojalnostjo zaslužila, da jo štiti civilizirani svet v slučaju, da bi Poljska ne držala besede. Slednje se pa zdi v sedanjem položaju nemogoče. Nevarnost je, da se Ukrajinci ne pustijo zapeljati v utopijo po nemških interesiranih propagandistih.

Kako odgovarja o Nemci

Berlin, 23. marca. AA. O priliki desetletnice piebiscita v Gornji Sleziiji je med Nemci povsod prišlo do velikih manifestacij. V Beuthenu je govoril sam nemški kancelar Brüning, ki je rekel, da so oni, ki so imeli skrb za pravice narodov, zamenjali pravico naroda v Gornji Sleziiji. Nemčija je vedno protestirala zoper krivice in se bo tudi poslej borila za popolno enakost narodov.

Nemški minister notranjih zadev Severing je izjavil, da Nemčija nikoli ne bo prestala zahtevati popolnih nemških pravic za Gornjo Sleziijo, in bo odločno na vsakem mestu zahtevala, da se vprašanje Gornje Sleziije prouči.

Banovinski proračun potrjen

Belgrad, 23. marca. AA. Včeraj je finančni minister odobril proračun Dravske banovine. Proračunska vsota znaša 116.355.699 Din, proračun banov. podjetij pa 56.116.421 Din. Obenem s proračunom je finančni minister odobril tudi uredbo Dravske banovine za izvršitev proračuna. Višina banovinskih doklad, ki je odobrena Dravski banovini, znaša 35 odstotkov. Z odobritvijo proračuna Dravske banovine so potrjeni vsi banovinski proračuni za leto 1931-32.

Tako vest iz Belgrada. Zaenkrat še nimamo detaljev, pa ne moremo podati končne slike proračuna. V svrhu primerjave omenjamo, da je znašal proračun za leto 1930-31 136.082.000 Din v dohodkih in ravno toliko v izdatkih, proračun podjetij pa 29.34 milij. izdatkov in 31.18 milij. dohodkov. Predlog proračuna za 1931-32 pa je znašal 120 milij. in se je torej proračun znižal za 3.6 milij. Din. — Op. ur.

Španiji vrnjena ustava

Madrid, 23. marca. AA. Kralj je podpisal odlok, s katerim obnavlja v vseh pokrajinah države ustavna jamstva.